

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri 9. septembri 2016. a määruse nr 53 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „Maaeluministri 9. septembri 2016. a määrus nr 53 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus“ muutmise“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

Eelnõu hõlmab „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) meetme 6 „Põllumajanduslike majapidamiste ja ettevõtluse areng“ tegevuse liiki 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ (edaspidi *meede 6.1*). Meetme 6.1 raames antava põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetust (edaspidi *toetus*) antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013¹ artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis i sätestatud alusel.

Maaeluministri 9. septembri 2016. a määruses nr 53 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus“ (edaspidi *määrus*) tehakse peamiselt neli suuremat muudatust. Esiteks muudetakse taotlemisel esitatava äriplaani kestuse nõuet. Kui varem pidi taotleja koostama äriplaani jooksva majandusaasta ja sellele järgneva kahe majandusaasta kohta, siis edaspidi peab taotleja koostama äriplaani jooksva majandusaasta ja sellele järgneva nelja majandusaasta kohta ehk kokku viie majandusaasta kohta. Samuti täiendatakse nende andmete loetelu, mida taotleja peab oma äriplaanis kirjeldama (nõuded äriplaanile): lisanduvad majandustegevust mõjutavate ettevõtluskeskkonnaga seotud tegurite ning omatoodetud põllumajandusliku toote ja selle tootmisprotsessi kirjeldused. Teiseks esitatakse taotlejale uus nõue, mille kohaselt on füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik osanikud või aktsionärid osalenud enne taotluse esitamist samal aastal vähemalt kuus akadeemilist tundi kestnud ettevõtlusalasel infopäeval, mis sisaldas äriplaani koostamise tutvustust ning mis on korraldatud arengukava meetme 1 „Teadmusiire ja teavitus“ tegevuse liigi 1.4 „Pikaajalised programmid“ raames (edaspidi *infopäev*). Infopäeval ei pea osalema, kui enne taotluse esitamist samal aastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe aasta jooksul on osaletud vähemalt kaheksa akadeemilist tundi kestnud ettevõtlusalasel täienduskoolitusel, mis sisaldas äriplaani koostamise õpet või omandanud kutseeaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku kutsekvalifikatsiooni viienda taseme või kõrghariduse, mille õppekava sisaldas äriplaani koostamise õpet. Kolmanda olulise muudatusena suurendatakse maksimaalset toetuse suurust seniselt 40 000 eurolt 60 000 euron. Neljas muudatus puudutab määruse lisas kehtestatud taotluse hindamiskriteeriume, kus muudetakse kriteeriumite eest antavaid hindepunkte. Edaspidi on võimalik saada rohkem hindepunkte äriplaaniga seotud hindamiskriteeriumite eest ning vähem hindepunkte hariduse ja töökogemuse eest. Samuti muudetakse minimaalset hindepunktide summat toetuse taotluse rahuldamiseks. Kui varem oli minimaalne hindepunktide summa taotluse rahuldamiseks 30 protsenti lisas kehtestatud maksimaalsest hindepunktide summast, siis muudatuse tulemusena on minimaalne hindepunktide summa taotluse rahuldamiseks 50 protsenti lisa A-osa hindamiskriteeriumis 3 „Äriplaani jätkusuutlikkus ja äriplaani idee vastavus meetme eesmärkidele“ kehtestatud maksimaalsest hindepunktide summast.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama osakonna peaspetsialist Martin Ott (625 6232, martin.ott@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule ja seletuskirjale tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260,

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548).

helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu ja seletuskirja Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktis 1 muudetakse määruse § 2 lõikes 9 sätestatud taotleja koostatava äriplaani kestust. See tähendab, et kui varem pidi taotleja koostama äriplaani jooksva majandusaasta ja sellele järgneva kahe majandusaasta kohta, siis edaspidi peab taotleja koostama äriplaani jooksva majandusaasta ja sellele järgneva nelja majandusaasta kohta ehk kokku viie majandusaasta kohta. Muudatus tehakse sellepärast, et parandada äriplaanide kvaliteeti ja realistlikkust ning suurendada äriplaanis kavandatud eesmärkide saavutamist, sest nüüd on taotlejal võimalus seada eesmärgid pikemaks perioodiks. See tähendab, et äriplaanis kavandatu on taotlejale pikaajaline tegevuskava, millele ta saab oma tegevuses tugineda. Taotlejad koostavad sageli ambitsioonikad äriplaanid selliselt, et kahe majandusaasta jooksul saavutatakse nii nõutud müügitulu näitajad kui ka pikaajalised eesmärgid, kuid praktika näitab, et tavaliselt ei realiseeru kahe majandusaasta jooksul taotlejate kavandatud pikaajalised eesmärgid ja tootmismahud olulises osas. Tehtav muudatus võimaldab taotlejatel kavandada oma tegevusi edaspidi pikemaks perioodiks, mis omakorda võimaldab koostada realistlikumad äriplaanid. Samuti aitab muudatus saada parema ülevaate taotleja seatud eesmärkide ja kavandatud tegevuste vahelisest seosest, andes ülevaate ka ettevõtlustegevuse jätkusuutlikkusest.

Kuna taotleja koostatava äriplaani kestust pikendatakse, siis on vajalik pikendada ka määruse § 4 lõike 1 punktides 6, 15 ja 16 sätestatud olemasoleva vara ning müügitulu ja põllumajandusliku standardkogutoodangu väärtuse prognoose. Seega peab taotleja esitama määruse § 4 lõike 1 punkti 6 kohaselt ka olemasoleva vara kirjelduse ja vara prognoosi taotluse esitamisele järgnevaks neljaks (varem kaheks) majandusaastaks. Samuti peab muudatuse kohaselt taotleja edaspidi esitama taotluse esitamise aasta ja sellele järgneva nelja (varem kahe) majandusaasta omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu prognoosi ning juhul, kui taotleja põhitegevusala on puuvilja-, marja-, pähkli-, köögivilja-, viinamarja-, veise- või hobusekasvatuse või mesinduse ning kui ta on valinud, et esitab müügitulu prognoosi asemel põllumajandusliku standardkogutoodangu väärtuse prognoosi, siis peab selline taotleja arvutama oma äriplaani andmete põhjal taotluse esitamisele järgneva nelja (varem kahe) majandusaasta standardkogutoodangu väärtuse prognoosi.

Äriplaanis nimetatud tegevuste kavandamine jooksvaks majandusaastaks ja sellele järgnevaks neljaks majandusaastaks ei muuda äriplaanis kavandatud määruse § 5 lõikes 1 nimetatud toetatava tegevuse elluviimise perioodi, mis on määruse § 14 lõike 1 kohaselt endiselt kaks aastat arvates Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid eelnõu punkti 11 kohaselt peab tegevus olema ellu viidud hiljemalt 2025. aasta 30. juunil. Muudatuse eesmärk on, et toetuse saaja mitte ainult ei viiks toetatavaid tegevusi ellu, vaid kavandaks oma ettevõtlusega seotud tegevusi ka kaugemale tulevikku, tagades seeläbi ettevõtluse jätkusuutlikkuse. Pikaajalisem tegevuste kavandamine suurendab võimalust, et toetuse saaja jääb põllumajandusvaldkonnas tegutsema ka pärast seda, kui määruse §-s 14 sätestatud kohustused lõppevad. Äriplaanis nimetatud tegevuste kavandamine jooksvaks majandusaastaks ja sellele järgnevaks neljaks majandusaastaks ei muuda ka investeeringuobjekti sihipärase kasutamise perioodi pikkust, mis on määruse § 14 lõike 2 punkti 1 kohaselt endiselt üks aasta arvates *PRIA* poolt viimase toetusosa maksmisest.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse § 3 lõigetega 10 ja 11.

Määruse § 3 lõikes 10 sätestatakse taotlejale uus nõue, mille kohaselt peavad füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik osanikud või aktsionärid osalema enne taotluse esitamist samal aastal vähemalt kuus akadeemilist tundi kestnud ettevõtlusalasel infopäeval, mis sisaldas äriplaani koostamise tutvustust ning mis on korraldatud arengukava meetme 1 „Teadmussiire ja teavitus“

tegevuse liigi 1.4 „Pikaajalised programmid” raames, täpsemalt põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas. See tähendab, et edaspidi on nimetatud taotlejal kohustus läbida enne taotluse esitamist selline infopäev, kus tutvustatakse äriplaani koostamise põhimõtteid ja jagatakse praktilisi näiteid äriplaani ning selle juurde kuuluvate finantsprognoside koostamise kohta. Infopäev peab olema läbitud enne taotluse esitamist, et omandatud teadmisi oleks taotlejal võimalik rakendada juba taotluse esitamiseks vajaliku äriplaani koostamisel, ning selle eesmärk ongi anda põllumajandusliku ettevõtlusega alustamiseks vajalikke põhiteadmisi äriplaani koostamisest ja tegevuste pikaajalisest kavandamisest. Nõue on põhjendatud, sest meetme 6.1 varasemate taotlusvoorude tulemuste analüüs näitab, et alustavad noored põllumajandustootjad ei oska tegevusi piisavalt kavandada, neil puudub selge visioon ning arusaam, kuidas ja kellele oma põllumajanduslikku toodet müüa. Kuna ettevõtlusega alustamine on riskantne ning eeldab rahaliste vahendite olemasolu, siis on infopäev suunatud just sellele, et selle toetuse taotlejad oskaksid oma tegevusi paremini mõtestada ja rahalisi tegevusi kavandada. Kvaliteetne ja läbimõeldud äriplaan suurendab omakorda võimalust, et noored põllumajandustootjad jätkavad põllumajanduse valdkonnas ettevõtjatena tegutsemist ka edaspidi. Infopäev on kestusega vähemalt kuus akadeemilist tundi, sest selle puhul on tegu üksnes infot tutvustava lühema üritusega, mis ei ole õppekavapõhine, mistõttu võib eeldada, et selle aja jooksul jõuab vajalike teadmiste tutvustuse edasi anda. Infopäeva kestuse puhul, milleks on vähemalt kuus akadeemilist tundi, on arvesse võetud arengukava teiste meetmete infopäevade raames saadud kogemust. Kuus akadeemilist tundi on optimaalne aeg, mille jooksul osaleja on võimeline informatsiooni omandama. Eelnevaid aastaid arvestades võib eeldada, et aastas lisandub ligikaudu 109 uut põllumajandustootmisega alustavat noort ettevõtjat, mistõttu on just neile oluline tutvustada, kuidas äriplaani koostada ning millega peab arvestama, kui ettevõtlusega alustatakse. Käesolevaks, 2022. aastaks, on kavandatud neli samasisulist ettevõtlusalast infopäeva, mis on suunatud meetme 6.1 toetuse taotlejatele ehk põllumajandusliku tegevusega alustavatele noortele põllumajandustootjatele. Teadmussiirde pikaajalisi programme viiakse ellu maaeluministri 28. aprilli 2015. a määruse nr 46 „Teadmussiirde pikaajaliste programmide rakendamise toetus“ alusel ning selle kohta leiab täpsemat infot veebilehelt <https://www.pikk.ee>, mille sündmuste kalendris avaldatakse ka täpsemad kuupäevad, mil asjakohased infopäevad toimuvad. Infopäeval osalejate nimekirjad edastab PRIA-le infopäeva korraldaja. Esitatav nimekiri on tõenduseks, et taotleja on infopäeva kogu ulatuses läbinud ning sellega täitnud eelnõuga kehtestatava nõude.

Määruse § 3 lõikes 11 sätestatakse erand, mille kohaselt ei pea infopäeval osalema, kui taotlejast noor põllumajandustootja (füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik osanikud või aktsionärid) on enne taotluse esitamist samal aastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe aasta jooksul läbinud vähemalt kaheksa akadeemilist tundi kestnud ettevõtlusalase täienduskoolituse, mis sisaldas äriplaani koostamise õpet või omandanud kutseseaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku kutsekvalifikatsiooni viienda taseme või kõrghariduse, mille õppekava muu hulgas sisaldas äriplaani koostamise õpet. Täienduskoolitus peab olema läbitud või kutsekvalifikatsiooni viies tase saadud või kõrgharidus omandatud enne taotluse esitamist, et omandatud teadmisi oleks taotlejal võimalik rakendada juba taotluse esitamiseks vajaliku äriplaani koostamisel. Täienduskoolituse läbimist, kutsekvalifikatsiooni viienda taseme olemasolu või kõrghariduse omandamist tõendatakse asjakohase dokumendiga, näiteks tunnistuse või diplomiga. Kui täienduskoolitus koosneb mitmest teemamoodulist, peab täienduskoolituse läbimist tõendavast dokumendist selguma, et taotleja on läbinud muu hulgas teemamooduli, mis käsitleb äriplaani koostamise õpet. Taotleja vastab täienduskoolituse osalemise nõudele üksnes juhul, kui koolitus on läbitud enne taotluse esitamist samal aastal (näiteks on täienduskoolitus läbitud aasta alguses ning sama aasta augustis esitatakse taotlus) või taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe aasta jooksul. Vähemalt kaheksa akadeemilist tundi kestva täienduskoolituse läbimise nõude sätestamisel on võetud arvesse, et tegemist ei oleks vaid lühikese seminari või muu õpisündmusega, millel õppekava puudub, mistõttu kui täienduskoolitusel (õppekavapõhine) on osaletud, siis ei ole infopäeva (mitteõppekavapõhine) vaja läbida. Õppekava kestus, kaheksa akadeemilist tundi, näitab seda, et tegemist on koolitusega,

mis kestab terve tööpäeva ja mille põhjal saab eeldada, et kõik vajalikud teadmised on edasi antud.

Kui taotleja on omandanud kutsekvalifikatsiooni viienda taseme või kõrghariduse, mille õppekava sisaldas äriplaani koostamise õpet, siis peab vastav õpe olema läbitud ja see võiks olla lõppenud, kas äriplaani kaitsmisega või hindamisega.

Ajavahemik, mille jooksul täienduskoolituse läbimist, kutsekvalifikatsiooni viienda taseme või kõrghariduse omandamist arvesse võetakse, on sätestatud tulenevalt sellest, et omandatud teadmised võivad aja jooksul ununeda ning ettevõtlusalased teadmised ja oskused, sealhulgas teadmised äriplaani koostamise kohta, võivad pikema aja jooksul muutuda.

Eelnõu punktis 3 tehtav muudatus on seotud eelnõu punktiga 1, mille kohaselt peab taotleja edaspidi koostama äriplaani jooksva majandusaasta ja sellele järgneva nelja majandusaasta kohta. Seetõttu peab taotleja ka määruse § 4 lõike 1 punkti 4 kohaselt edaspidi äriplaanis esitama taotlemisele järgneva nelja (varem esimese ja teise) majandusaasta kohta olulisemate tegevuste lühikirjelduse, sealhulgas ostu- või müügilepingute sõlmimise, omandatud ettevõtte ümberkorraldamise või moderniseerimise kava ja töötajate palkamise kohta. Seega tuleb taotlejal edaspidi anda ülevaade oma tegevusest senisest pikemas vaates, mis suunab teda oma äritegevust ning äriplaanis kavandatud läbimõeldumalt planeerima ja kaardistama.

Eelnõu punktidega 4 ja 5 täiendatakse äriplaani nõudeid selliselt, et taotleja peab edaspidi äriplaanis muu hulgas kirjeldama kaht uut teemat: ettevõtluskeskkonda mõjutavaid tegureid (määruse § 4 lõike 1 punkt 9) ning omatoodetud põllumajanduslikku toodet ja selle tootmisprotsessi (määruse § 4 lõike 1 punkt 11). Muudatus on vajalik, et taotleja käsitleks edaspidi laiaulatuslikumalt erinevaid äriplaanis kavandatavaid ja seonduvaid tegevusi ning ettevõtlustegevust puudutavaid teemasid.

Ettevõtluskeskkonda mõjutavate tegurite kirjeldus on äriplaanis vajalik, et selguks, millised tegurid ja kuidas (sise-, mikro- ja makrokeskkond) mõjutavad taotleja kavandatavat äritegevust. Makrokeskkonna kirjelduses tuleb välja tuua üldised tegurid, mis ettevõtlust mõjutada võivad, näiteks arengusuunad ja muutused riigis, kus tegutsetakse, ning millega ettevõtja peab arvestama juhtimisotsuste tegemisel, samuti tuleb siin analüüsida üldisemaid, näiteks majanduslikke ja sotsiaalseid tegureid. Mikrokeskkonna kirjelduses analüüsitakse sidusrühmi (kliendid, konkurendid, tarnijad jt), peamiseid valdkonna ja tegevusala edutegureid, viimaste aegade trende ning sisenemisbarjääri olemasolu ehk kui lihtne või keeruline on valitud valdkonnas äritegevust alustada. Sisekeskkonna kirjelduses analüüsitakse neid tegureid, mis on vajalikud ettevõtte toimimiseks ning mis mõjutavad ettevõtte tegevust ja tehtavaid juhtimisotsuseid, nagu näiteks töötajad, ressursid, sealhulgas kasutatav põllumajandusmaa, finantskapital jms. Eespool nimetatud tegurite analüüsimine annab taotlejale ülevaate, kas need võivad olla tema ettevõtlust soodustavad või mitte, võimaldab oma tugevusi ja nõrkuseid määratleda ning hinnata, kuidas need mõjutavad ettevõtet ja selle tegevust. Selline analüüs aitab noortel põllumajandusettevõtjatel kujundada oma tegevus kooskõlas muutustega ning tuvastada tegurid ja siduda need eesmärkide saavutamiseks. Samuti aitab see saada ettevõtlusega alustamisel ja valdkonda sisenemisel ettevõtluskeskkonnast ülevaade, mis põhineb objektiivsel hinnangul, mitte eeldustel. Tegurid mõjutavad ka ettevõtlustegevust ja otsuseid, mistõttu aitab nende analüüs suurendada taotleja teadlikkust võimalikest ohtudest ja ebaõnnestumisest.

Omatoodetud põllumajandusliku toote ja selle tootmisprotsessi kirjeldus on äriplaanis vajalik, et selguks, kuidas ja millega tootmine toimub või mis on selle toote eripära, et tarbija peaks just seda toodet eelistama. Näiteks kui kavandatakse põllumajandustootmisena porgandikasvatust, siis taotleja kirjeldab kogu porgandikasvatusega seotud protsessi selle algusest kuni toodangu kliendini jõudmiseni, sealhulgas äritegevuse ja toote hooajalisust, tootmisprotsessi ajamahtu ning tootmistegevuse käivitusperioodi pikkust (ajakulu esmasest müügikäibe tekkimisest kuni

kavandatava toodangumahu saavutamiseni). Samuti peab kirjeldama, millised põhivahendid on taotlejal näiteks porgandikasvatuseks juba olemas ning mis tehnikat, seadmeid või vahendeid ta veel vajab, et sellise tootmisega tegeleda. Samuti peab äriplaanis märgitud põllumajandusmaa suurus võimaldama reaalselt toota põllumajanduslikku toodet äriplaanis kavandatud mahus.

Eelnõu punktiga 6 tehakse muudatus, millega suurendatakse maksimaalset toetuse suurust. Kui varem oli toetuse maksimaalne suurus kogu arengukava programmiperioodi jooksul kuni 40 000 eurot ühe taotleja kohta, siis nüüd suurendatakse seda summat 20 000 euro võrra ehk kuni 60 000 euron. Muudatus tuleneb sellest, et ehituse ja erinevate sisendite (nt elekter, gaas, tooraine) hinnad on märkimisväärselt tõusnud, mistõttu on oluline võimaldada noortel põllumajandustootjatel jätkata investeeringute tegemist kavandatud mahus, et aidata saavutada selle toetuse spetsiifilisi eesmärke, milleks on arengukava kohaselt noorte põllumajandustootjate abistamine põllumajandusliku majapidamise sisseseadmisel, noorte põllumajandustootjate ettevõtte edaspidine struktuuriline kohandamine ning tööhõive võimaluste laiendamine noortele. Nimelt kallinesid loomakasvatussaaduste tootjahinnad 2021. aasta neljandas kvartalis võrdluses 2020. aasta sama perioodiga 12 protsendipunkti võrra, samal ajal kallinesid taimekasvatuse tootjahinnad 44 protsendipunkti võrra. Põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnad olid 2021. aasta neljandas kvartalis 16 protsendipunkti võrra kõrgemad võrreldes 2020. aasta sama ajaga (tõusu mõjutas energia ja sööda kallinemine)². Kuna see toetus on suunatud just esimest korda põllumajandustootmisega alustavale noorele ettevõtjale, siis tehtav muudatus, millega suurendatakse maksimaalset toetuse suurust 60 000 euron, puudutab üksnes neid, kes taotlevad toetust alates 2022. aastast, sest toetuse saajad, kes on varem seda toetust taotlenud, on ettevõtjad, kes on nimetatud tootmisega juba alustanud. See tähendab, et seda toetust antakse vaid üks kord arengukava programmiperioodil.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse määruse § 8 punktiga 10¹ seoses eelnõu punktis 2 tehtava muudatusega. Taotleja peab edaspidi esitama avalduses teabe ka selle kohta, kas on osaletud määruse § 3 lõikes 10 sätestatud infopäeval või sama paragrahvi lõikes 11 sätestatud täienduskoolitusel. Neid andmeid kasutatakse selleks, et teha kindlaks, kas taotleja vastab sätestatud nõudele (eelnõu punkt 2) ehk kas taotleja on taotluse esitamise hetkeks osalenud infopäeval, mis kestis vähemalt kuus akadeemilist tundi ja sisaldas äriplaani koostamise tutvustust, või täienduskoolitusel, mis kestis vähemalt kaheksa akadeemilist tundi ja sisaldas äriplaani koostamise õpet. Infopäeval või täienduskoolitusel osalemise vajadust on täpsemalt selgitatud seletuskirjas eelnõu punktis 2.

Eelnõu punktiga 8 täiendatakse nende dokumentide loetelu, mida taotleja peab koos taotlusega PRIA-le esitama. Täiendus on tingitud eelnõu punktis 2 tehtavast muudatusest. Kui füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu kõik osanikud või aktsionärid ei ole osalenud infopäeval, siis peab selline taotleja esitama täienduskoolitusel osalemist tõendava dokumendi, näiteks tunnistuse, kus on esitatud andmed täienduskoolitusel osalenud isiku kohta, täienduskoolituse toimumise aeg, kestus ja sisu ning andmed koolitaja kohta (nimi jms). Kui täienduskoolitus koosneb mitmest teemamoodulist, peab täienduskoolituse läbimist tõendavast dokumendist selguma, et taotleja on läbinud muu hulgas teemamooduli, mis käsitleb äriplaani koostamise õpet.

Eelnõu punktiga 9 ühtlustatakse füüsilisest isikust ettevõtjate majandusnäitajate kontrollimiseks esitatavaid dokumente. Kui seni küsis PRIA Maksu- ja Tolliametilt (edaspidi *MTA*) tuludeklaratsiooni vormi E andmeid (edaspidi *vorm E*) ainult nende toetust taotlenud füüsilisest isikust ettevõtjate kohta, kes peavad raamatupidamise seaduse kohaselt kassapõhist raamatupidamist, siis edaspidi küsitakse vormi E andmeid kõigi toetust taotlenud füüsilisest isikust ettevõtjate kohta olenemata nende kasutatavast raamatupidamisarvestuse viisist. Pidades

² Maaeluministeriumi fakteleht „2021. aasta põllumajanduse, kalanduse, toiduainetööstuse (k.a joogitööstus) tegevusalad“, kättesaadav veebilehel <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/valjaanded/valjaanne-2022-fakteleht-2021-04.pdf>.

silmas, et taotluste hindamisel tuleb tagada ettevõtjate võrdne kohtlemine olenemata sellest, kas füüsilisest isikust ettevõtja peab kassa- või tekkepõhist raamatupidamist, võimaldab muudatus PRIA-l edaspidi küsida MTA-lt vormi E andmeid kõigi füüsilisest isikust ettevõtjast taotlejate kohta.

Eelnõu punktiga 10 muudetakse määruse § 13 lõiget 3. Seni oli minimaalne hindepunktide summa taotluse rahuldamiseks 30 protsenti lisas kehtestatud maksimaalsest hindepunktide summast. Muudatuse tulemusena peab taotleja edaspidi taotluse rahuldamiseks saama vähemalt 50 protsenti määruse lisa hindamiskriteeriumis 3 „Äriplaani jätkusuutlikkus ja äriplaani idee vastavus meetme eesmärkidele“ kehtestatud maksimaalsest hindepunktide summast, mis on 24 hindepunkti. See tähendab, et kui lisa hindamiskriteeriumi 3 kõik alakriteeriumid on täidetud keskpäraselt, siis on täidetud ka minimaalne hindepunktide summa taotluse rahuldamiseks, milleks on 12 hindepunkti. Seega suurendab muudatus edaspidi äriplaaniga seotud hindamiskriteeriumi olulisust taotluse rahuldamiseks. Ülejäänud lisa hindamiskriteeriumid, näiteks põllumajandusalane haridus ja töökogemus, toetavad äriplaanis kavandatu elluviimist. Äriplaani eest saadud hindepunktidest nähtub äriplaani kvaliteet, sealhulgas see, kas on analüüsitud hetkeolukorda ning kas selguvad edaspidised kavandatud ettevõtlustegevuse eesmärgid ja tugevused. Eelkõige aitab kvaliteetne, analüüsitud ning eesmärgistatud äriplaani taotlejat ennast, et ta oma tegevusi paremini kavandaks. Samuti on kvaliteetne äriplaani aluseks sellele, et põllumajandusliku ettevõtte majandamine ja toetuse abil saadud vahendite kasutamine oleks edaspidi jätkusuutlikum, sest eelnõu punkti 6 kohaselt suurenenud toetuse summa tõttu suureneb ka taotleja rahaline vastutus.

Eelnõu punktiga 11 muudetakse määruse § 14 lõike 1 sissejuhatavat lauseosa, mille kohaselt viib toetuse saaja äriplaanis kavandatud määruse §-s 5 sätestatud tegevused ellu kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 2025. aasta 30. juunil. Lausesse lisatakse õigusselguse huvides viide, et toetuse saaja peab ellu viima määruse §-s 5 sätestatud toetatavad tegevused, ning varem ekslikult välja jäänud sõnad „PRIA poolt“. Toetuse saaja peab tegevused endiselt ellu viima kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid arvestades, et praegune EL-i ühise põllumajanduspoliitika programmiperiood lõpeb 2025. aasta 31. detsembril, lisatakse kohustus, et tegevused tuleb ellu viia hiljemalt 2025. aasta 30. juunil. See tähendab, et edaspidi sätestatakse lõpptähtpäev, mis ajaks peab toetuse saaja tegevused hiljemalt ellu viima ja seega ka määruse §-s 15 sätestatud toetatud tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid PRIA-le esitama olenemata sellest, kas PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest on möödunud kaks aastat: selleks kuupäevaks on 2025. aasta 30. juuni. Programmiperioodiks on aastad 2014–2020, kuid 2020. aasta 23. detsembril võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220³ (edaspidi *üleminekumäärus*), mille artikli 1 lõike 1 kohaselt pikendati Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) toetatavate programmide puhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁴ (edaspidi *ühissätete määrus*) artikli 26 lõikes 1 sätestatud 2014. aasta 1. jaanuarist kuni 2020. aasta 31. detsembrini kehtvat ajavahemikku kuni 2022. aasta 31. detsembrini – see tähendab, et 2021. ja 2022. on üleminekuaastad uude programmiperioodi. Samuti pikenes üleminekumääruse artikli 2 lõike 2 kohaselt ühissätete määruse artikli 65 lõigetes 2 ja 4 sätestatud kulutuste rahastamiskõlblikkuse periood kahe aasta võrra ehk kuni 2025. aasta 31. detsembrini. See tähendab, et ühissätete määruse artikli 65 lõike 2 kohaselt on

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnustatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetuse saajal ja need on tasutud hiljemalt 2025. aasta 31. detsembril. Tagamaks, et PRIA jõuaks programmiperioodi lõppu jäävaid makseid teha enne 2025. aasta 31. detsembrit, ja võimaldamaks jätta PRIA-le ka dokumentide menetlemiseks mõistliku aja, sätestatakse määruse § 14 lõikes 1 tegevuse elluviimise ja seega ka määruse §-s 15 sätestatud toetatud tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide esitamise lõpptähtajaks hiljemalt 2025. aasta 30. juuni.

Eelnõu punktiga 12 kehtestatakse määruse lisa uues sõnastuses.

Määruse lisa hindamiskriteeriumis 1 „Taotleja haridus ja erialane ettevalmistus ettevõtlusega alustamiseks ning äriplaanis kavandatud tegevuste elluviimiseks“ vähendatakse füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu osaniku või aktsionäri hariduse eest antavate hindepunktide arvu. Varem oli võimalik põllumajandusalase kõrg-, keskeri- või kutsekeskhariduse omamise eest saada seitse hindepunkti. Edaspidi vähendatakse põllumajandusalase kõrghariduse eest antavaid hindepunkte viiele hindepunktile (vähendatakse kahe punkti võrra) ning keskeri- või kutsekeskhariduse eest antavaid hindepunkte neljale hindepunktile (vähendatakse kolme punkti võrra). Samuti vähendatakse majandus- või juhtimisalase kõrg-, keskeri- või kutsekeskhariduse eest antavaid hindepunkte kahele hindepunktile (vähendatakse ühe punkti võrra). Lisaks vähendatakse kutseeaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku kutse kvalifikatsiooni viienda taseme omamise eest põllumajandustootmise valdkonnas antavaid hindepunkte neljale hindepunktile (vähendatakse kahe punkti võrra). Kutseõppeasutuse seaduse § 23 lõike 5 kohaselt omandab õpilane koos kutse- ja erialase pädevusega keskhariduse ehk kutsekeskhariduse, kui ta läbib täielikult õppekava, mis vastab neljandale kvalifikatsioonitasemele, mille nominaalkestus on vähemalt kolm aastat ja õppemaht 180 Eesti kutsehariduse arvestuspunkti ning mis sisaldab võtmepädevuste õpet kutseharidusstandardis sätestatud mahus. Näiteks neljanda taseme kutseõppele vastava põllumajandustöötaja õppekava (kutsekeskharidusõpe) omandamine nii Järvamaa Kutsehariduskeskuses kui ka Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis kestab kolm aastat ja kuus kuud. Kõrgharidusseaduse § 3 lõike 1 kohaselt koosneb kõrgharidustaseme õpe kolmest astmest: esimese astmena bakalaureuseõppest ja rakenduskõrgharidusõppest, teise astmena magistriõppest ja kolmanda astmena doktoriõppest. Sama seaduse § 5 lõike 3 kohaselt on esimese astme kõrgharidustaseme bakalaureuseõppe ja rakenduskõrgharidusõppe maht 180–240 ainepunkti ning õppekava nominaalkestus on kolm kuni neli õppeaastat. Lisaks on sama seaduse § 12 lõike 1 kohaselt bakalaureuseõppesse ja rakenduskõrgharidusõppesse õigus kandideerida isikul, kellel juba on keskharidus või sellele vastav kvalifikatsioon. See tähendab, et põllumajandusliku kõrghariduse omandamise puhul on läbitava õppekava maht kokkuvõttes suurem kui kutsehariduse puhul, mistõttu saavad veidi kõrgemad hindepunktid need taotlejad, kes on omandanud põllumajandusliku kõrghariduse. Kuna määruse § 2 lõikes 4 on juba sätestatud taotlejale nõue omada põllumajandusharidust, siis see tähendab, et ilma selle nõude täitmiseta ei olegi võimalik seda toetust saada. Toetust on võimalik erandjuhul taotleda ilma põllumajandusharidust omamata ainult juhul, kui määruse § 2 lõike 5 kohaselt omandatakse see 36 kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. See tähendab, et kokkuvõttes peavad kõik toetuse saajad omama põllumajandusharidust, mistõttu on mõningane hindepunktide vähendamine hariduse eest põhjendatud. Muudatuse eesmärk on senisest enam eelistada neid taotlejaid, kes saavad rohkem hindepunkte äriplaani eest, sest just alustava noore põllumajandusettevõtja puhul on hästi koostatud ja läbi mõeldud äriplaani ettevõtte jätkusuutlikkuse seisukohalt olulisim.

Tulenevalt eelnõu punktide 4 ja 5, mille kohaselt täiendatakse äriplaani nõudeid selliselt, et edaspidi peab taotleja äriplaanis muu hulgas kirjeldama ettevõtluskeskkonda mõjutavaid tegureid ning omatoodetud põllumajanduslikku toodet ja selle tootmisprotsessi, on vajalik vastavalt täiendada ka määruse lisa hindamiskriteeriumi 3 „Äriplaani jätkusuutlikkus ja äriplaani idee vastavus meetme eesmärkidele“ alakriteeriume. Seega täiendatakse lisa hindamiskriteeriumi 3 uue alakriteeriumiga 3.2 „Ettevõtluskeskkonna kirjeldus“, mille puhul hinnatakse, kas taotleja on analüüsinud, millised tegurid ja kuidas (sise-, mikro- ja makrokeskkond) mõjutavad tema

kavandatavat äritegevust. Samuti täiendatakse hindamiskriteeriumi 3 kehtivat alakriteeriumit 3.3 (varem 3.2) „Toodangumahu ja vara kasutuse kavandamine“, mille kohaselt hinnatakse selle puhul edaspidi muu hulgas seda, kas ja kuidas on taotleja oma äriplaanis kirjeldanud omatoodetud põllumajanduslikku toodet ja selle tootmisprotsessi. Mõlemate nimetatud alakriteeriumite eest on võimalik saada maksimaalselt kolm hindepunkti. Nimetatud kriteeriumite täpsemat sisu on selgitatud seletuskirjas eelnõu punktide 4 ja 5 selgitavas osas.

Samuti muudetakse määruse lisas minimaalset hindepunktide summat, mille kohaselt peab taotleja edaspidi taotluse rahuldamiseks saama vähemalt 50 protsenti määruse lisa hindamiskriteeriumis 3 „Äriplaani jätkusuutlikkus ja äriplaani idee vastavus meetme eesmärkidele“ kehtestatud maksimaalsest hindepunktide summast (24 hindepunkti), mis seega teeb taotluse rahuldamiseks vajalikuks minimaalseks hindepunktide summaks 12 hindepunkti (varem 15 hindepunkti). Täpsemalt on muudatus selgitatud eelnõu punktis 10.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29).

Nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Muudatusel, millega pikendatakse taotleja koostatava äriplaani kestust, on positiivne mõju, sest see suunab noori põllumajandustootjaid mõtlema oma ettevõtte kaugema tuleviku peale ning seetõttu ka kavandatavaid kulutusi ja tegevusi läbimõeldumalt planeerima. See aitab koostada realistlikumad äriplaanid ning saada parema ülevaate taotleja seatud eesmärkide ja kavandatud tegevuste vahelisest seosest, andes ülevaate ka ettevõtlustegevuse jätkusuutlikkusest.

Muudatusel, mille kohaselt noor põllumajandustootja peab olema enne taotluse esitamist osalenud ettevõtlusalasel infopäeval või täienduskoolitusel, on samuti positiivne mõju, sest see parandab alustavate põllumajandusettevõtjate teadlikkust äriplaanist ja selle koostamisest. Kvaliteetne ja läbimõeldud äriplaani suurendab omakorda võimalust, et noored põllumajandustootjad jätkavad põllumajanduse valdkonnas ettevõtjatena tegutsemist ka edaspidi. Veidi suureneb PRIA töökoormus, sest edaspidi tuleb kontrollida taotlejate infopäeval või täienduskoolitusel osalemist.

Muudatusel, mille kohaselt suurendatakse maksimaalset toetuse summat, on toetuse saajatele samuti positiivne mõju, sest ettevõtlusega alustamine on kulukas ning võttes arvesse hindade märkimisväärset tõusu, siis on oluline võimaldada ka sellises olukorras ettevõtlusega alustamist.

Muudatused soodustavad maapiirkonna arengut ettevõtluskeskkonnana ning aitavad seeläbi kaasa maapiirkondade elanike arvu vähenemise tendentsi peatamisele ja elanikkonna vanuselise struktuuri paranemisele. Muudatused on vajalikud ja aitavad saavutada selle toetuse andmisega soovitud üldeesmärke, milleks arengukava kohaselt on hõlbustada noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamist, aidata kaasa põlvkondade vahetusele põllumajanduses ning aidata kujundada nüüdisaegsete teadmiste ja kogemustega põllumajandustootjate jätkusuutlikku vanuselist struktuuri.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

Eelnõu on koostatud koostöös PRIA-ga. Eelnõu esitati arvamuse andmiseks PRIA-le, kes ei esitanud eelnõu kohta lisaettepanekuid. Eelnõu kohta esitas märkused Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda. Märkustega arvestamine või mitteamvestamine on välja toodud seletuskirjale lisatud tabelis.

(allkirjastatud digitaalselt)

Alo Aasma

Halduse asekanstler kantsleri ülesannetes